

Biodiversiteit

Al van in mijn studententijd ben ik lid van het WWF. Ondertussen is dit natuurlijk geweten in mijn omgeving en spreken mensen mij soms aan in de zin van: “jij houdt je toch bezig met dat ding voor de beestjes”, ... hm .. tja ...

Voelt u ook het leed en de machteloosheid om het verloren gaan van de natuur? Vindt u het erg dat soorten zullen uitsterven, de komende jaren? Maar er is niet alleen het treurige gevoel dat mooie dingen voor altijd verloren zullen gaan, er is ook de cijfermatige werkelijkheid dat we gewoonweg levende ecosystemen nodig hebben om ons te voeden, ons van vers water te voorzien, aan geneeskunde te doen en economisch te bestaan.

Met biodiversiteit bedoelt men eigenlijk de algemene toestand van de natuur en de in het wild levende dieren, “biologische diversiteit”.

Het verslag over de biodiversiteit is niet voor de teerhartigen. In minder dan *twee generaties* hebben we meer dan de helft van de in het wild levende dieren op deze planeet uitgeroeid. ‘*Meer dan de helft*’: weten we dit wel zeker toch? Het zijn absoluut juiste gegevens. Hiertoe worden over de ganse wereld 16.704 populaties van 4.005 gewervelde soorten doorlopend bestudeerd door biologen. Dus meer dan de helft van de wereldpopulatie van de vissen, vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen zijn we op deze korte tijdsspanne *kwijt*. Als deze trend zich verder zet, dan kijkt men gewoonweg aan tegen de *totale uitroeiing* van talrijke dier- en plantensoorten. Op de planeet van klein- en achterkleinkinderen zijn dan geen olifanten

of neushoorns, noch tijgers of luipaarden te vinden. Het snijdt door hart en ziel.

De oorzaken zijn verlies en degradatie van habitat, intensieve landbouw, wildstroperij, overbevissing; klimaatverandering en invasieve soorten. Op zijn beurt wordt dit veroorzaakt door de stijging van de wereldbevolking en de veel grotere milieu – criminaliteit: : een multi-miljarden industrie die legers en terroristen financiert, waarvan het volume geschat wordt op 250 miljard dollar per jaar.

WILDSTROPERIJ: Bij het zien van dit beeld krimpen we ineen van ellende. Dieren worden op de meest afschuwelijke wijze afgemaakt . Het wijfje op de foto werd levend onthoord met een kettingzaag. Haar jong dat in paniek wegvluchtte werd enkele dagen later dood gevonden. De stroperij is het werk van goed georganiseerde bendes, dikwijls Chinees management, gewelddadig, gewetenloos. Ze vermoorden dieren en boswachters. “De criminele syndicaten achter de illegale handel in wilde dieren zijn vaak dezelfde als die in mensenhandel,

wapens en verdovende middelen.”⁵ Zoals men zegt, “de duivel zegeviert als goede mensen niks doen.”

Zonder bestuivende insecten (‘pollinators’) is het onmogelijk voedsel te kweken, en toch is 40% van de bijen met uitsterven bedreigd, door gebruik van insecticiden. Raar genoeg schijnt dit toch vrij ernstig gegeven geen aanleiding te geven tot ongerustheid bij de bevolking ...

Inge Ghijs schrijft in ‘De Standaard’⁶ van 29/4/2019: “Al jaren is de achteruitgang van het bijenbestand een bron van grote bezorgdheid, omdat de insecten onmisbaar zijn voor onze voedselproductie en biodiversiteit. Europa erkende dat de gebruikte bestrijdingsmiddelen een belangrijke oorzaak zijn van de bijensterfte. Daarom werkte het Europees Voedselagentschap (EFSA) in 2013 de bijenrichtlijn ‘Bee Guidance Document’ uit: een leidraad voor hoe pesticiden getest moeten worden op hun schadelijkheid voor bestuivers. Afhankelijk van de resultaten wordt dan beslist of een nieuw bestrijdingsmiddel dat de industrie op de markt wil brengen al dan niet wordt toegelaten. Op basis van die bijenrichtlijn werden in mei 2018 drie bekende en uiterst schadelijke neonicotinoïden verboden. Maar de richtlijn, al in 2013 opgesteld, is door de lidstaten nog altijd niet goedgekeurd, omdat er geen meerderheid werd gevonden om de strenge regels in te voeren. Sinds januari 2019 ligt er nu een drastisch afgezwakte versie op tafel. In dat nieuwe voorstel wordt de schadelijkheid voor bijenlarven niet meer getest en wordt alleen nog de acute toxiciteit van nieuwe pesticiden getest, en niet meer de chronische toxiciteit ervan. Er wordt dus geen rekening gehouden met het effect dat pesticiden

5 WWF (2018). World’s leading tech companies unite to stop online wildlife traffickers. www.wwf.panda.org.

6 De Standaard (2019), Europa laat bijen in de steek.

op lange termijn op bijen hebben.” We moeten niet naïef zijn, dit is het resultaat van lobbywerk van fabrikanten. Hun lobby-apparaat is superieur aan het lobby-apparaat van de burgerbeweging. “Eind februari stuurde een honderdtal ongeruste EU-parlementsleden van verschillende politieke partijen een brief naar de Commissie met de vraag er alles aan te doen om de strenge versie van de bijenrichtlijn goed te keuren, zoals EFSA ze aanvankelijk opstelde, en niet het afgezwakte voorstel.” Voorlopig zonder resultaat.

“Het instorten van de ecosystemen houdt dramatische gevolgen in voor al het leven op aarde” zegt Antoine Lebrun, Algemeen directeur van WWF-België. “Zonder veerkrachtige ecosystemen heeft de planeet aarde, onze thuis, niet de capaciteit om een bloeiende natuur, voldoende zoet water, zuivere lucht, uitgestrekte wouden, een gezonde oceaan en voedsel te bieden aan onze huidige en alle komende generaties.”⁷ “Loss of biodiversity and the degradation of nature is equally important as human induced climate change. It will affect food security, water security, human health” (Sir Bob Watson, IPBES, ex voorzitter IPCC).⁸

“We verliezen diersoorten in een tempo dat nog nooit eerder is waargenomen. Dit tast de systemen aan die het leven op aarde onderhouden, inclusief het menselijk leven. Het is minder zichtbaar dan extreem weer, maar het doodt ons zeker.”

Cristiana Paşca Palmer, Uitvoerend Secretaris van het VN-secretariaat inzake het Verdrag inzake biologische diversiteit.

7 WWF Jaarrapport 2018, Brussels, Belgium.

8 <https://www.youtube.com/watch?v=XHJs81yEFLI>

Ecologische voetafdruk & ecosystemen

We weten het allemaal: de Westerse levenswijze is tamelijk .. eh .. belastend voor het milieu. We weten dat de “opkomende economieën” zoals China en India in de richting evolueren van een “Westerse consumptiepatroon”. “*Belastend voor het milieu*”, m.a.w. het verloren gaan van natuurgebieden, wilde dieren, drinkbaar water, gezonde lucht, grondstoffen, bestuivers, etc.

Ik stelde me de vraag hoe het precies vandaag gesteld is. Het meest genoemde cijfer is dat we bij het huidige tempo één en een halve planeet nodig hebben om aan onze vraag te voldoen. Men spreekt over de *ecologische voetafdruk*.

Sinds meer dan 40 jaar is de vraag naar natuurlijke rijkdommen groter dan het aanbod “*Human consumption of earth’s natural resources has tripled in 40 years.*”⁹¹⁰ Zo simpel mogelijk uitgelegd: we kappen bijvoorbeeld bomen vlugger dan ze kunnen teruggroeien. Of vangen de vissen sneller dan ze bijkweken. Dit principe is geldig voor alle natuurlijke rijkdommen.

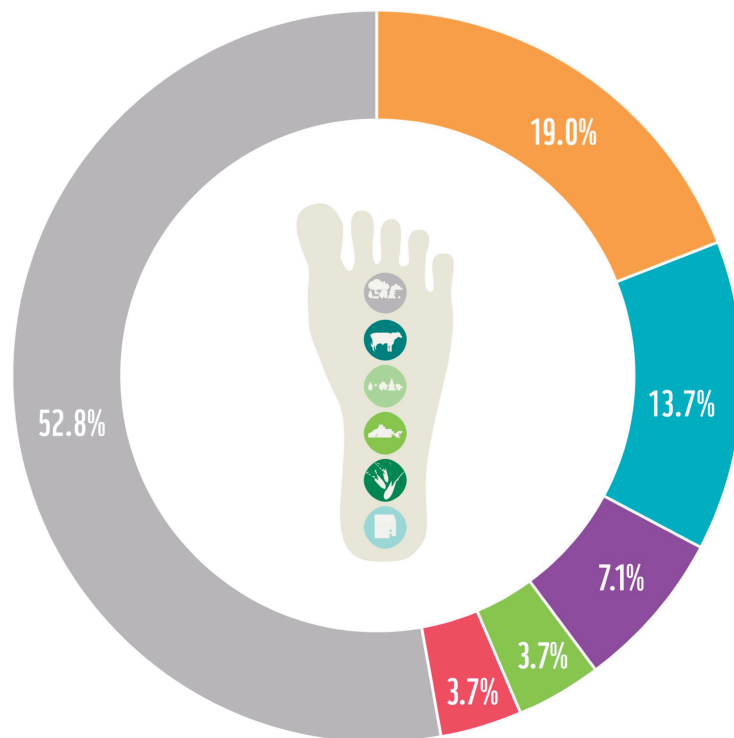
9 Kirby, A. (2016). *Human consumption of earth’s natural resources has tripled in 40 years.* www.ecowatch.com.

10 Bringezu, S., et al. (2017). Assessing global resource use: a systems approach to resource efficiency and pollution reduction. *International Resource Panel*.

Figure 24: Share of total Ecological Footprint among the top five countries with the highest demand and the rest of the world (Global Footprint Network, 2014).

Key

■	China
■	United States of America
■	India
■	Brazil
■	Russia
■	Rest of world

Bron: WWF. 2014. *Living Planet Report 2014: species and spaces, people and places*. [McLellan, R., Iyengar, L., Je ries, B. and N. Oerlemans (Eds)]. WWF, Gland, Switzerland.

U kan zien dat slechts 5 landen al de HELFT van de wereld ecologische voetafdruk uitmaken.

Op dezelfde wijze berekent men de *koolstofvoetafdruk*: “uw impact op de klimaatsverandering komt in eerste instantie van wat u eet, hoe u uw woning en toestellen van energie voorziet, hoe u zich verplaatst van de ene naar de andere plaats. De gemiddelde inwoner van de Verenigde Staten emitteert 20 ton broeikasgassen per jaar, grotendeels ten gevolge van deze activiteiten. (Dit is bijvoorbeeld 10 maal de uitstoot van een gemiddelde persoon in India).”¹¹ “Om de

11 <https://www.worldwildlife.org/stories/our-planet-is-warming-here-s-what-s-at-stake-if-we-don-t-act-now>

gemiddelde globale temperatuurstijging te beperken tot 2°C moeten de mondiale broeikasgasemissies tegen 2050 verminderd worden tot gemiddeld 2 ton per inwoner.¹²

12 <https://www.statistiekvlaanderen.be/koolstofvoetafdruk>

Deforestatie

“Despite efforts to reduce deforestation, the world continues to lose more than 7 million hectares of tropical forests every year.”

UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAM, 20/12/2017

Het belang van bossen is evident – ze produceren zuurstof en halen CO₂ uit de lucht, ze zijn de longen van onze aarde.

De voorbije vijftig jaar is ongeveer *de helft* van het bosareaal op aarde verloren gegaan.

Ontbossing is goed voor 17 procent van de mondiale uitstoot van broeikasgassen en tropische ontbossing alleen al veroorzaakt 8 procent van de CO₂-emissie in de wereld zegt een rapport van de UNEP (Milieuprogramma van de Verenigde Naties). Afrika verliest elk jaar 3 miljoen hectare aan oerwoud en bossen, de oppervlakte van België. Het Kongo bekken heeft een van de grootste en snelste ontbossingsgraden in de wereld. 65% van het continent is bedreigt door ontbossing en degradatie. Forest Landscape Restoration (FLR) is een programma dat op grote schaal fondsen inzamelt om hier wat aan te doen, een initiatief van hoofdzakelijk de Britse, Duitse en Noorse overheden. Helaas blijkt dit op heden onvoldoende succesvol, om dat slechts enkele tienduizenden hectares gerestaureerd worden tegenover een voortschrijdend verlies van 3 miljoen jaarlijks. Gelijkaardige situaties doen zich voor op de Amerikaanse en Aziatische continenten.